

Sisäisen turvallisuuden selonteko 2021

Hallintovaliokunta
Asiantuntijalausunto
Laitinen, Kari
10.11.2021

Aluksi

- laaja näkökulma - toimintaympäristön tuomat haasteet, selonteiden merkitys ja kansallisen / sisäisen turvallisuuden konteksti
- lisäksi muutamia nostoja yksittäisistä teemoista ja kysymyksistä
- kokonaisuus kaikkine yksityiskohtineen hankala kommentoitava

Yleistä

- turvallisuusympäristö - horisontaaliset uhat, vertikaalit ratkaisut - siilot aina vain
- valtio hidas reagoimaan, lainsäädäntö etenkin
- jatkuvuus tärkeää mutta turvallisuuden hallinnan monimutkaistuessa ennakkoinnin ja yhteistyön tarve kasvaa - onko valmiuksia?
- → hallintorakenteet, prosessit ja tulosjohtaminen kohtaavat maailman, jossa yhä monimutkaisemmat uhkakuvat tekevät niiden tarkan määrittelyn hankalaksi
- → tiedonkulku, ennakoiva ja joustavampi lainsäädäntö (vrt. tiedustelulait)
- → tilannekuva, johtaminen, koordinaatio, varautuminen
- Covid-19 mm. korostanut valtion / yhteiskunnan kykyä toimia (resilienssi myös yksilön osalta) "ns. marssijärjestys"

Yleistä 2

- toisin sanoen vastaako ”turvallisuushallintomme” muuttuneen toimintaympäristön haasteisiin?
- *Nykytilaa ja tulevaisuutta koskevat haasteet voi kiteyttää kysymällä, että jos Suomen valtio perustettaisiin nyt, niin millaisia turvallisuusorganisaatioita, lainsäädäntöä, rakenteita ja prosesseja luotaisiin?*
- vastaako (tämäkään) selonteko tähän tunnistettuun kompleksisuuden (siilojen välinen maailma) vaatimukseen?

Yleistä 3

- toisin sanoen - selontekojen merkitys ja vaikuttavuus?
- vaikuttavuuden arviointi vaikeaa – ristiriita pitkään esillä olleen muuttuvan turvallisuusympäristön kanssa
- tilalle? - laajasti parlamentaarisesti valmisteltu hallituskaudet ylittävät kansallisen (ml. sisäisen) turvallisuuden prioriteetit → konkreettiset toimenpiteet, seuranta ja vaikuttavuus → SM konsernistrategia → poliisi, raja ja pelastus
- nyt tulosjohtaminen ... resurssiniukkuus / kustannustehokkuus / tietojohhtoisuus paikoin kapeakatseista tekemistä
- kuka / mikä (eri tahoilla & tasoilla) vastaa ja johtaa isoa kuvaa – mihin tietoon ja analyysiin nojautuen?

Yksittäisiä nostoja

- Resurssit ja kyky tuottaa turvallisuutta?
- jatkuva tehtävien priorisointi (v. 2020 / 85 521 ajamatonta keikkaa) → luottamus, korjausvelka (kaikki sektorit), paikallinen ja alueellinen tilannekuva, kuinka usein ei ilmoiteta?
- → ennalta estävyys – tarpeellista ja vaikuttavaa, mutta onko realismia?
- → mikä viesti kansalaisille / yhteiskunnalle? turvallisuuden yksityistyminen?
- huumausaine- ja verkkorikollisuus
- henkilöiden tunnistaminen – turvallisuusriskit (keinohenkilötunnukset), ihka, työperäinen maahanmuutto (idefix-esiselvityshanke)
- henkilöstön jaksaminen? kehittäminen / tietojärjestelmät?

Yksittäisiä nostoja 2

- Alueiden eriytyminen ja maahanmuutto
- eri alueiden kilpailukyky – sisäinen / kansallinen turvallisuus (kilpailukyky / elinvoimaisuus) – heikkeneekö / eriarvoistuuko turvallisuustilanne entisestään keskittymisen jatkuessa?
- pk-seutu (Turku...Tampere) – vahvistuuko segregaatiokehitys – mikä estää?
- pitkäaikaistyöttömyys, vieraskielistyminen (väestönkasvu pelkästään vieraskielisten varassa), heikko kotoutuminen, syrjäytyminen → huono kierre...
- → turvallisuusriskit hyvin merkittävät

Yksittäisiä nostoja 3

- → toisaalta uhriutuminen / syrjäytyminen – toisaalta rikollisuus / väkivaltainen radikalisoituminen... yhteiskunnallinen polarisaatio
- → tarjoaako mennyt ratkaisuja?
- onko olemassa kattavaa ja kokonaisvaltaista ymmärrystä ja tilannekuvaa?
- → mitä nyt pitää tehdä jotta ei Ruotsin / Tanskan kaltaista kehitystä?
- kovat keinot vs. ennalta estävyys
- vakaa yhteiskunta vastaus myös hybridivaikuttamiselle

Tulevaisuus ... mahdollisuuksia ja riskejä

- nykyiset rakenteet ja prosessit haastettu – mitä tilalle?
- entistä enemmän eri viranomaisten keskinäisiä toimintoja → parempi ymmärrys, tiedonkulku, tilannekuva, vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa toimintaa, osaavampaa henkilöstöä, mahdollistava lainsäädäntö
- ”fusion center-tyyppisiä” toimintoja
- proaktiivisuus mahdollisuutena
- huoltovarmuus, varautuminen ?
- henkilöstön työssä jaksaminen / sitoutuneisuus?